

3. Обґрунтовано етапи сільськогосподарського страхування.
4. Удосконалено схему процесу сільськогосподарського страхування.

Список використаних джерел:

1. Україна. Закони. Про страхування [Текст] : закон ... від 7 берез. 1996 р. № 85/96-ВР // ВВРУ. – 1996. – № 18. – Ст. 78.
2. Базилевич В.Д. Страховий ринок України [Текст] / В.Д. Базилевич ; рец. А. А. Чухно, А.В. Головач. – К. : Знання, 1998. – 372 с.
3. Базилевич В. Д. Страхова справа [Текст] : [моногр.] / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич ; рец. А. П. Румянцев. – 6-е вид., стер. – К. : Знання, 2008. – 351 с.
4. Гудзь О. Є. До концепції розбудови системи агрострахування в Україні [Текст] / О. Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2006. – № 11. – С. 35–39.
5. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С. С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2002. — 599 с.
6. Чеботарьов Є. В. "Формування інноваційної спрямованості інвестиційної діяльності агропродовольчих корпорацій." Економічний вісник Донбасу 1 (2013): 192-196.
7. Гуменюк В. В. Фінансування санаторно-курортних послуг в дискурсі соціального страхування. - С. 114-118. Економічний вісник Донбасу 1 (2013): 114-118.

Рецензент – д.е.н., професор Чорна Л.О.

УДК 338.4:631.1

ВПЛИВ РІВНЯ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ТЕХНІЧНИМИ ЗАСОБАМИ НА КОНЦЕНТРАЦІЮ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Артеменко О.О., к.е.н., доцент

*Харківський національний технічний університет
сільськогосподарства імені Петра Василенка*

В статті розглянуто раціональне забезпечення та використання виробничого потенціалу шляхом впровадження інтенсивних технологій вирощування культур, наукових форм організації виробництва і праці та формалізовано взаємозв'язок між концентрацією виробництва продукції рослинництва та його технічного забезпечення в сучасних економічних умовах. Зношена та морально застаріла техніка сільськогосподарського виробництва є основною перешкодою його переходу на інтенсивний шлях розвитку аграрного виробництва. Основними шляхами збільшення обсягів виробництва конкурентоздатної продукції рослинництва є впровадження науково-обґрунтованої системи ведення господарства та створення міцної матеріально-технічної бази стосовно обсягів і структури виробництва.

In the article rational software and use of the production capacity through the introduction of intensive technologies of cultivation, scientific forms of organization of production and labor and formalized relationship between the concentration of production plant and its maintenance in modern economic conditions. The article is formalized relationship between the concentration of production of crop production and its technical support in modern economic conditions. Worn out and obsolete equipment of agricultural production is a major obstacle to its transition to the intensive development of agricultural production. The basic ways of increasing production of competitive products plant is the implementation of science-based farming system and the creation of a solid material and technical base on volumes and production structure.

Постановка проблеми. Низький рівень технічного забезпечення галузі рослинництва яка є комплексною галуззю, і від рівня розвитку якої залежить розвиток інших галузей не може забезпечити випуск запланованого обсягу продукції рослинництва. Галузі рослинництва забезпечують тваринництво корма-

ми, промисловість сировиною, а населення продуктами харчування. Проблема-тичним для розвитку галузей рослинництва стало раціональне забезпечення та використання виробничого потенціалу шляхом впровадження інтенсивних технологій вирощування культур, наукових форм організації виробництва і праці. Визначення шляхів збільшення обсягів виробництва конкурентоздатної продукції рослинництва, впровадження науково-обґрунтованої системи ведення господарства та створення міцної матеріально-технічної бази стосовно обсягів і структури виробництва на сьогодні є дуже актуальною проблемою.

Стан галузі рослинництва, як в Харківській області так і в Україні в цілому, з матеріально - технічним забезпеченням є критичним. Сільськогосподарські підприємства забезпечені необхідною технікою менше ніж на 60 % від технологічної потреби, яка майже на 85 - 90 % зношена та морально застаріла і потребує негайного відновлення на нову та більш продуктивну техніку. Кількість зношеної техніки, яку щороку списують підприємства, значно перевищує кількість нової придбаної техніки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням функціонування організаційно-економічного механізму та відтворення сільськогосподарського виробництва присвячені дослідження Ю.Я. Лузана, Г.Є. Мазнева, П.М. Макаренка, В.Я. Месель-Веселяка, О.В. Олійника, П.Т. Саблука, Н.Я. Спасіва, П.А. Стецюка, Б.Й. Пасхавера, М. В.Зубця, А. С.Музиченка, Л.М. Малюги, Ю.Ф. Мельник, П.Т. Саблука, Ю.Ю. Мороза та ін.

Погляди на формування та функціонування ресурсного потенціалу, в цілому, та техніко-технологічного забезпечення виробництва сільськогосподарської продукції, зокрема, знайшли відображення в працях В.Г. Андрійчука, П.С. Березівського, Я.К. Білоуська, О.В. Вороновської, О.Ю. Єрмакова, М.В. Краснощюкова, Г.Є. Мазнева, Г.М. Підлісецького та інших. Аналіз, вивчення та систематизація їх наукових поглядів на економічні та організаційні основи технічного та технологічного забезпечення виробництва продукції рослинництва, а також обґрунтування рекомендацій з його адаптації до сучасних умов здійснення діяльності сільськогосподарських підприємств складає сутність нашого дослідження,

Вивчення стану технічної готовності та надійності сільськогосподарської техніки показало що господарства забезпечені технікою здебільшого старою та зношеною, яка має низькі виробничі показники, що призводить до збільшення строків виконання механізованих робіт, річного та сезонного навантаження на машинно-тракторний парк, витрат на утримання техніки в працездатному стані та до значних втрат сільськогосподарської продукції. Зношена та морально застаріла техніка сільськогосподарського виробництва є основною перешкодою його переходу на інтенсивний розвиток аграрного виробництва.

Сільгоспвиробникам необхідні вітчизняні машини – дешеві, економічні, високопродуктивні, розраховані на масового споживача, які б відповідали вимогам ресурсозберігаючих технологій. Вони повинні відповідати вищому рівню порівняно з існуючими агрегатами, об'єднувати виконання декількох технологічних операцій, відповідати вимогам енергоресурсозбереження та якісним нормативам ресурсозберігаючої протиерозійної технології обробітку гру-

нтів, зменшуючи необхідність в тракторах та в паливо-мастильних матеріалах.

Важливість таких інноваційних підходів та підвищення продуктивності праці в сільському господарстві доведена в передових господарствах і не можлива без впровадження техніки нового покоління параметри якої повинні бути орієнтовані на досягнення більш високих показників виробництва сільськогосподарської продукції при мінімальних витратах.

Орієнтація на забезпечення аграрного виробництва виключно імпортною сільськогосподарською технікою недоцільна з економічної та соціальної позиції, оскільки це призведе до втрати свого виробничого та науково-технічного потенціалу та поставить в залежність Україну від індустриальних держав а також до зростання безробіття.

Постановка завдання. Найбільшої актуальності в сучасних умовах набули проблеми розвитку технічної та технологічної складових ресурсного забезпечення як визначальної частини відтворювального процесу. Наразі ступінь зносу активної частини основних засобів сільськогосподарських підприємств галузі рослинництва сягає 60 %, а забезпеченість технічними засобами складає лише близько 40 % від науково-обґрунтованої технологічної потреби. Останнє унеможлиблює інтенсифікацію розвитку виробництва рослинницької продукції на основі комплексного впровадження прогресивних агротехнологій. А отже, побудова дієдатних систем техніко-технологічного забезпечення виробництва продукції рослинництва є пріоритетним напрямком та однією з першочергових задач вдосконалення управління сільськогосподарським виробництвом на мікро- та макрорівнях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Україна має значний економічний та інтелектуальний потенціал, що спроможний створити потужну матеріально-технічну базу, яка відповідатиме вимогам агротехніки з урахуванням структури та обсягів агропромислового виробництва. Для ефективного проведення сільськогосподарських робіт агропромисловий комплекс повинен мати більш як 400 тис. тракторів, 75-80 тис. зернозбиральних, 9-10 тис. кукурудозбиральних і 8-9 тис. бурякозбиральних комбайнів, десятки тисяч одиниць ґрунтообробної, посівної та іншої сільськогосподарської техніки, розвинуту структуру інженерно-технічного забезпечення. Науковцями нашого ВУЗу був проведений розрахунок потреби в сільськогосподарській техніці для аграрних підприємств Харківської області, де були враховані усереднені сівозміни по групах товаровиробників. В результаті комбінаторного групування було виділено 16 груп підприємств та визначені середні площі землекористування в групах. Для кожної з груп була врахована питома вага зернових, технічних, кормових та овочевих культур.

В результаті комбінаторного групування було виділено 16 груп підприємств та визначені середні площі землекористування в групах.

Для кожної з груп була врахована питома вага зернових, технічних, кормових та овочевих культур. Виходячи з виробничої спеціалізації в рослинництві, середньої по групі площі ріллі та рекомендованих технологій вирощування основних сільськогосподарських культур були побудовані графіки машино використання та визначена потреба в техніці.

Таблиця 1

Розрахунок рекомендованої кількості сільськогосподарської техніки для сільськогосподарських підприємств Харківської області у 2015 році*

Групи сільськогосподарської техніки	Групи товаровиробників за площею ріллі															Разом, одиниць	
	до 1,0 тис. га			від 1,1 до 2,0 тис. га			від 2,1 до 4,0 тис. га			понад 4,1 тис. га							
	Групи за рівнем ресурсного забезпечення																
	високий	достатній	задовільний	низький	високий	достатній	задовільний	низький	високий	достатній	задовільний	низький	високий	достатній	задовільний	низький	
Трактори:	59	1172	424	317	174	614	762	929	208	965	710	296	953	1429	1145	221	10378
в тому числі.: 1 класу	37	733	265	198	89	314	389	475	82	379	279	116	216	287	90	12	3961
2 класу	15	304	110	82	59	208	258	315	54	252	185	77	215	286	326	78	2825
3 класу та вище	7	135	49	36	26	92	114	139	72	334	246	103	523	855	730	131	3592
Зернозбиральні комбайни	11	212	75	54	42	147	176	208	50	229	164	67	269	438	243	39	2424
Кормозбиральні комбайни	8	200	80	64	42	142	249	325	52	232	190	84	284	445	280	60	2739
Ґрунтообробні машини	81	1599	589	448	313	1103	1397	1737	351	1626	1218	517	1824	2984	1730	358	17875
Посівні та посадочні машини	23	457	168	128	89	315	399	496	100	465	348	148	521	853	494	102	5107
Машини для внесення добрив	27	533	196	149	104	368	466	579	117	542	406	172	608	995	577	119	5958
Машини для хімічного захисту рослин	12	228	84	64	45	158	200	248	50	232	174	74	261	426	247	51	2554

При розрахунку потреби в сільськогосподарській техніці та побудові прогнозів на 2015 та 2020 рр. нами було виконане послідовне комбінаторне групування сільськогосподарських товаровиробників за концентрацією виробництва продукції рослинництва та рівнем ресурсного забезпечення. Групування за площею ріллі виконувалось за статистичними даними. Таким чином, визначена потреба в сільськогосподарській техніці враховує всі виділені вище фактори, які впливають на стан та розвиток матеріально-технічної бази, та базується на використанні науково обґрунтованих систем технологій виробництва рослинницької продукції. При виконанні даного дослідження ми виходимо з того, що стан машинно-тракторного парку є індикатором рівня ресурсного забезпечення, технологічної політики підприємства та якості реалізації економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників (рис. 1).

Взаємодія факторів економічного, організаційного та техніко-технологічного характеру переконливо доводить, що основним каталізатором розвитку техніко-технологічної складової потенціалу виробництва рослинницької продукції є ефективність агровиробництва, яка визначає його інвестиційну привабливість. Проте, останнє є наслідком практичної відсутності внутрішніх резервів оновлення складу машинно-тракторного парку.

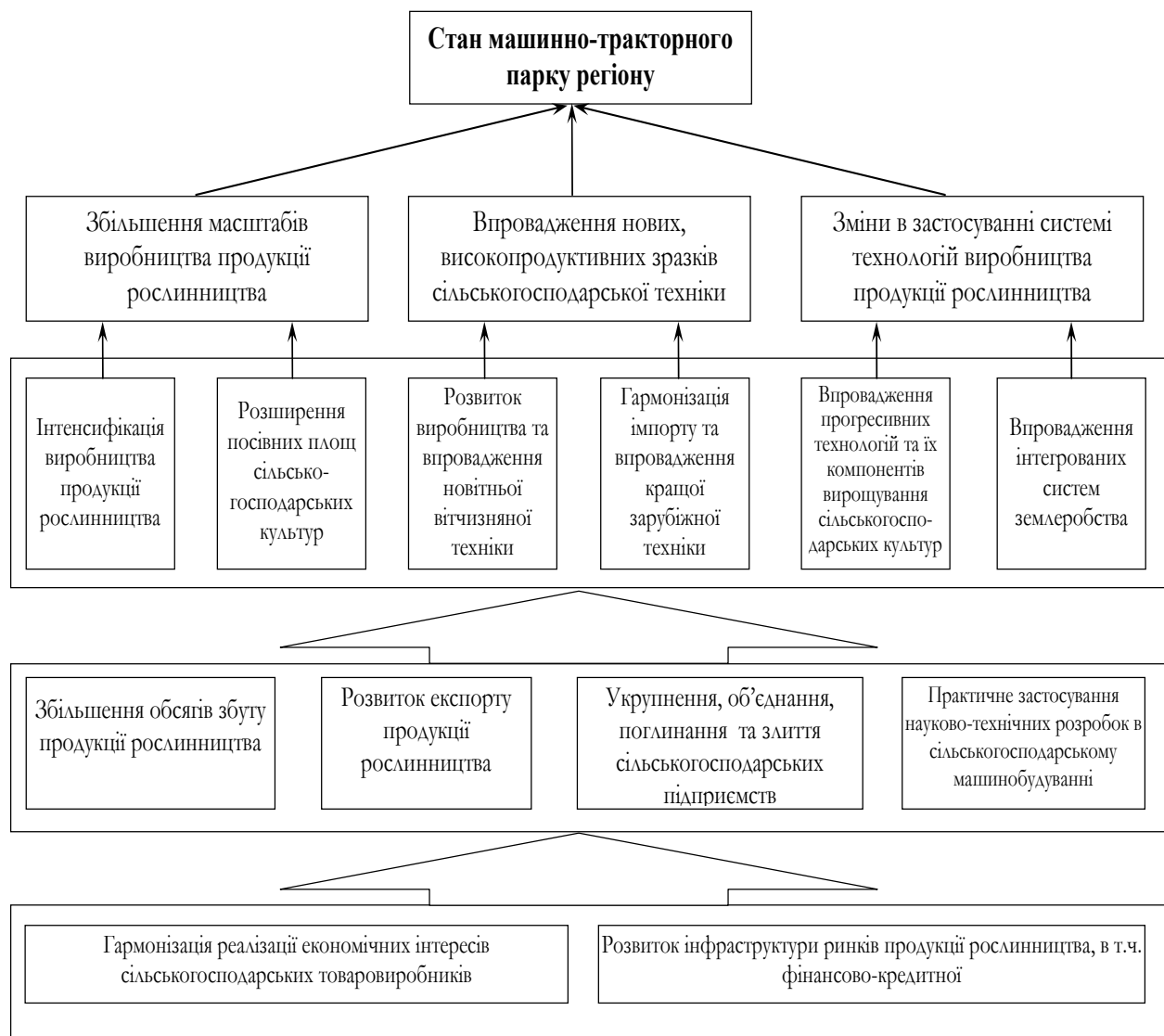

Рис. 1. Взаємодія факторів динаміки стану машинно-тракторного парку виробників рослинницької продукції

В період до 2015 року в сільськогосподарських підприємствах буде замінюватись застаріла техніка, яка відпрацювала свій термін. Замість неї буде купуватись більш прогресивна, сучасна техніка, яка забезпечить виконання агротехнічних операцій в оптимальні строки. За прогнозом в 2015 році аграрним підприємствам Харківської області потрібно мати 11378 тракторів, в т.ч. 3961, 2825 та 3592 штук за групами, відповідно.

Потреба в інших видах техніки на 2015 та 2020 роки складе: в зернозбиральних комбайнах – 2424 та 2310 штук; в кормозбиральних комбайнах – 2739 та 2553 штук; в ґрунтообробних машинах – 17875 та 17013 штук; в посівних і посадочних машинах – 5107 та 4861 штук; в машинах для внесення добрив – 5958 та 5671 штук; в машинах для хімічного захисту рослин – 2554 та 2430 штук.

Як видно з приведених даних, в період до 2015 року потреба в усіх видах техніки буде певним чином зменшуватися, це є наслідком підвищення концентрації та рівня ресурсного забезпечення виробництва продукції (рис. 2), що надасть товаровиробникам змогу застосовувати сучасні та більш високопродуктивні машини.

Тенденції зміни потреби в сільськогосподарській техніці в аграрних підприємствах Харківської області (прогноз на 2015-2020 рр.)*

Група сільськогосподарської техніки	Фактична наявність техніки у 2009 році, одиниць	Потреба в техніці, одиниць		Відхилення (+,-) до показника 2009 р.	
		2015 р.	2020 р.	2015 р.	2020 р.
Трактори:	8531	10378	9755	1847	1224
в тому числі: 1 група	4641	3961	3859	-680	-782
2 група	2193	2825	2615	632	422
3 група та вище	1697	3592	3280	1895	1583
Зернозбиральні комбайни	1886	2424	2310	538	424
Кормозбиральні комбайни	531	2739	2553	2208	2022
Ґрунтообробні машини	16890	17875	17013	985	123
Посівні та посадочні машини	4975	5107	4861	132	-114
Машини для внесення добрив	5323	5958	5671	635	348
Машини для хімічного захисту рослин	2118	2554	2430	436	312

На фоні передбачених змін в стані ресурсного забезпечення відбуватимуться зміни в розмірах землекористування сільськогосподарських підприємств, відповідно, їх кількість зменшуватиметься поряд зі збільшенням середніх розмірів ріллі в виділених групах (рис. 2).

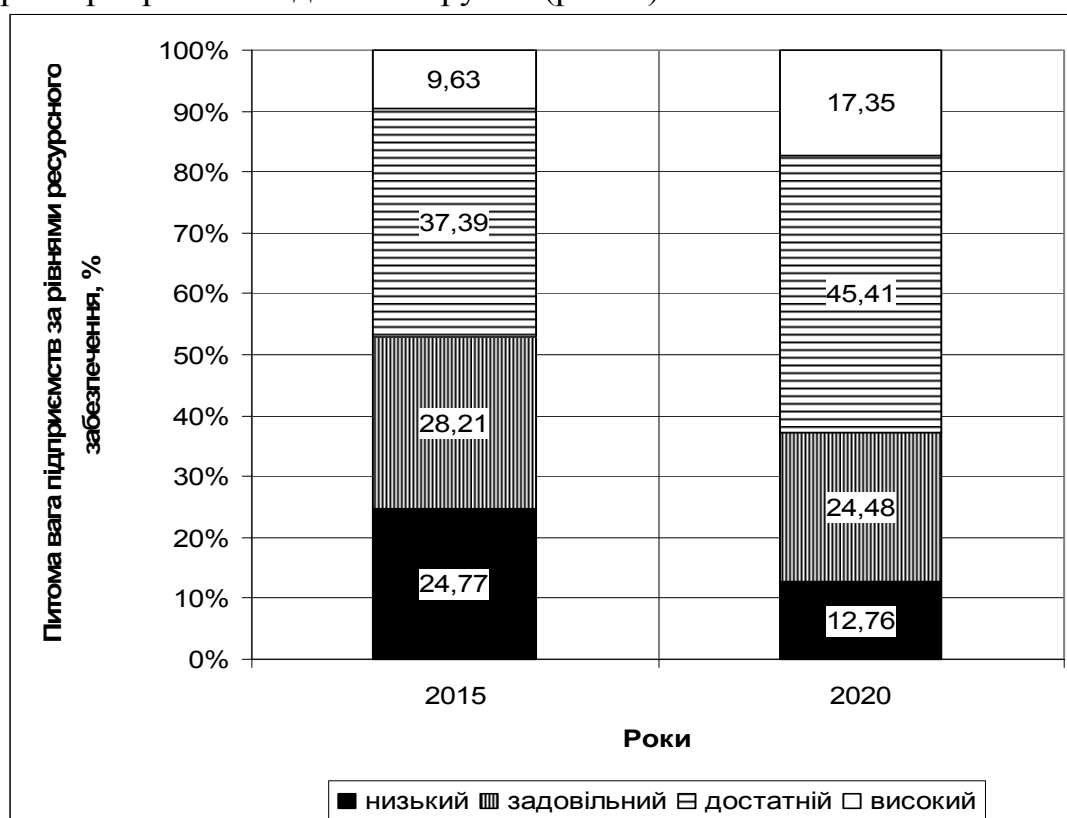

Рис. 2. Прогноз динаміки рівня ресурсного забезпечення виробництва продукції рослинництва на період до 2020 року*

Розрахунки, що стосуються кількості та складу машинно-тракторного парку сільськогосподарських товаровиробників, спираються на результати

розробки рекомендованих технологій виробництва продукції рослинництва.

При розрахунках нами були враховані наявний якісний склад машинно-тракторного парку і описані вище тенденції зміни технологічної складової виробництва рослинницької продукції. Для реалізації прогресивних, ресурсозберігаючих технологій виробництва рослинницької продукції не мають вирішального значення марки сільськогосподарських машин чи їх виробники, адже дотримання технологічних регламентів визначається виключно продуктивністю, надійністю та кількістю сільськогосподарської техніки.

Висновки. Запропонований нами методичний підхід до визначення потреби сільськогосподарських підприємств на регіональному рівні в технічних засобах галузі рослинництва та результати його апробації були представлені на засіданні робочої групи по визначенню технологічної потреби в основних технічних засобах в рослинництві на період до 2020 року на виконання доручення Мінагрополітики України, яка відбулася в Українському науководослідному інституті прогнозування та випробування техніки і технологій імені Леоніда Погорілого 11 січня 2011 року. Запропонована методика отримала схвальні відгуки науковців та фахівців, що входять до складу робочої групи, а також була прийнята за основу при виконанні подібних розрахунків вже не тільки на регіональному, а й на національному рівні.

Список використаних джерел:

1. Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Степу України / [Кол. авторів] ; Редкол. : М. В. Зубець (гол. редколегії) та ін. — К. : Аграрна наука, 2004. — 844 с.
2. Музиченко А. С. Організаційно-економічний механізм стимулювання інноваційної діяльності в АПК / А.С. Музиченко, Л.М. Малюга // Економіка АПК. - № 11. - 2009. - С.38-43.
3. Артеменко О.О. Розвиток технічного забезпечення агропідприємств та концентрація виробництва продукції рослинництва / О.О. Артеменко // Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. Вип. 104. - Харків:ХНТУСГ. - 2010. - С. 389-397.
4. Мельник Ю.Ф. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / Ю. Ф. Мельник, П.Т. Саблук // Економіка АПК. — 2009. — № 1. — С. 3-15.
5. Мороз Ю.Ю. Моніторинг стану і розвитку амортизаційної політики в сільськогосподарських підприємствах / Ю. Ю. Мороз // Вісник ЖДТУ. - 2010. - № 2 (52). - С. 153-156.
6. Артеменко О.О. Економічна оцінка техніко-технологічного забезпечення виробництва продукції рослинництва в сільськогосподарських підприємствах / О. О. Артеменко // Вісник СНАУ. Сер. «Економіка і менеджмент». - Вип. 5/4 (46). - 2011. - С. 86-91.
7. АПК-Информ. Цены сельскохозяйственных товаров : [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/pricedata.php>.

Рецензент – д.е.н., професор Мазнев Г.Є.